

però el *DAG* el troba a cinc pobles del cat. or. i *AlcM* a altres 15 de la mateixa regió.

ETIM. Seria ben estrany que fos coincidència casual la que hi ha amb el vell NP català *Bellús*, femení *Belluça*, copiosament documentat allí com a prenom, des del S. x. Pertany a la categoria de noms en -ŪCIUS, típics de l'antroponímia catalana, ben establerta des de l'estudi d'Aebischer (*Onom. Cat.*, p. 19) formats amb aquest sufix adherit a un adjectiu o substantiu comú, corrent en la llengua: BONUCIUS, CARUCIUS, 10 FERRUCIUS etc.: ell en troba 10, jo n'hi tinc afegits molts més (*Blancuc*, *Falcuc*, *Estariuc* etc.). El del cas present, ja consta com *Bellucius* des de 955 (Aeb.) amb femení *Bellutia* a. 990 (id.). De més: dos *Belucio* a Terrassa a. 999 (*BABL VII*, 395); ja amb la confusió 15 gràfica de *e/a* del cat. oriental: Br. de *Ballucio* a. 1157; P. de *Balluc* l'a. 1174. Bg. de *Balluz* a. 1181 (*Cart. Poblet*, pp. 164, 169, 167). I del femení: Adrover i sa muller *Belluça* (a Osona a. 1007, MiretS., *El més ant. text cat.*, p. 7n); «uxor mea *Belluza*» a. 1002 20 (Terrassa, *BABL VII*, 396).

Crec, doncs, que no hem de dubtar, que en el P. Val. fou un nom portat pels conqueridors catalans; no hi seria d'herència mossàrab, car allí -UCIUS hauria donat -úco (o màxim -úix per apòcope arabitzant o catalana). En canvi res no s'oposa a admetre que fou el d'algun dels innombrables senyors o repobladors cristians, que aquest imposà als seus tolerats súbdits moriscos. Així ens expliquem la repetició del nom en llocs diferents, tant en el P. Val. com en les terres del Nord; i ens expliquem millor l'absència de tota la documentació del nom del lloc valencià principal durant tota l'Edat Mitjana. Les dades documentades de 1518 i totes les més vagues dels Ss. xv-xvi són ja molt tardanes, d'una època en què hi havia hagut 35 temps de sobres perquè el nom català fos acceptat i generalitzat fins pels moros valencians més recalitrants. Recordem els casos d'*Alberic*, *Montcada*, *Corberà*, *Roglà* i tants altres NLL valencians de nissaga nòrdica catalana.

Hi ha, però, un fet que pogué contribuir a popularitzar aquest nom dels senyors catalans entre els moros; i és l'aqueducte subterrani que porta les aigües de Bellús a Xàtiva: això es diu en àrab *bällúca*, d'on ve el cat. *albelló*. Com que en àrab, inclosos l'hispanic 45 i el magrebí, era vivaç el sufix hipocorístic -ús afegit als NPP àrabs (*Amrús*, *Abdús*, *Tomlús* etc.), els moros i moriscos bellussers tindrien la impressió que en aquest cat. *Belluc* hi havia un **Bällucús* àrab format així, amb el nom de llur gran *albelló* o *ballúca*. 50

Acabem descartant una imperfecta i casual paronímia. Un *Torrente de Bélurz*, afl. del Segre, prop de La Clua (Urgellet, en un doc. de fi del S. ix, *Cart. de Trespunts*, p.p. Baraut, I, 1); un *Bellurs* pda. mas i pastura, en te. d'Orbanyà (Conflent a. 1308, *RLR VIII*, 55 49); i un *rivo de Balurs* afrontació del monestir de Senterada (doc. de 1035, *BABL VI*, 382): coincideixen tots tres noms a tenir -rç amb una r, que els fa inconciliables amb el NP *BELLUCIUS* i amb els NLL que estudiem; és probable que almenys els primers es pu-

guin emparellar amb *Vallors* (abans -orç), que estudiarem junt amb *Liorç*, de les valls d'Arbúcies; el darrer, hapax, no és clar que no pugui ser errada de lectura per *Beixust* (veg. aquest article). Són noms preromans. Probablement en -URCI, com els que estudiarem als art. *Lladurs*, *Bastús* i *Vallors*.

¹ Eren invencions de formes amb vague aspecte aràbic, que semblessin creïbles als lectors desconexors d'aquesta llengua. Hi ha NPP en *Aben* o *Ben* i en *be'l* vulgarment, però no *Abel*-; tampoc hi ha arrels *blz* o *blš* ni *bls* o en forma que s'hi presti, ni tan sols consta tal deriv. de *bll*. Encara que hi ha *Lúz*, *Bellúz* i *Beluís* a Algèria (no a Aràbia ni a Egipte, segons Hess i Littmann), són de *Luis*, *Luiza* (*GGAlg.*, 256) evidentment manlleus del fr. *Louis*, *-Louise*. Encara que el manualet d'Asín potser en féu algun cas, no s'ho creu i el declara «arabismo indescifrado» (!).

BELLVEÍ

Nom de diverses poblacions catalanes, també *Bellvei*.

1) *La Pobleta de BELLVEÍ*, poble i municipi del Flamicell (*GGC*, 721-722).

PRON. MOD.: *la pubbléts* 1920; id. oscil·lant entre -a, -ə, -e, 1957, 1959, allí mateix i els altres pobles del Flamicell; *p. de bel·bei* poc popular, però així en tots els escrits, ibid. Aquest nom li ve del castell adjacent, que és el que trobem més documentat.

DOC. ANT. 1060: el comte de Pallars Artal, dota la seva núvia, Lucia, de la potestat de quatre castells: *castrum Beluidin*, junt amb Salàs, Rivert i Peramea (*Petramedia*), i per a més garantia, confia la potestat d'altres dos, Toralles i Sta. Engràcia, al Comte de Bna. i a la seva muller Almodís, germana de Lucia.

1163 (*MarcaH.*, 1120.26, repetit 1121.15 f.); 1163: «Gerrensi monasterio --- Curte Castello --- Monte 40 Curtes --- ecclesia Sti. Joannis de *Belvicin* --- Evalli --- Hanes ---» doc. papal, que SerranoS. (*NHRbg*, p. 110) transcriu d'un original conservat en mans privades a Lda.; que deu ser una altra versió del mateix original, publicat per Kehr (*Papsturk.* 398) amb data 1164 porta el nom de la mateixa església igual (però amb l'errada *Beluicui*, ja esmenada pel mateix Kehr); 1359: *Pobla de Beluehi* (*CoDoACA XII*, 78); 1375: *Popule Pulcri Uicini*, en el litigi entre Pallars i la Baronia de Bellera (que lleigeixo a Rialb, xxxvi, 165, iii, lín. 30).

2) *Bellvei*, llogaret te. Torrefeta (Segarra, uns 10 k. N. de Cervera).

PRON. MOD.: *bel·bai/bil·b*, a Freixenet, 1920; *bel·bei*, 1931, a Cabanabona.

DOC. ANT. 1044: *Bello Vizine* citat entre Tarroja i Taltaiüll, Prenyanosa etc.; 1071: *Bel Vezí*, afrontació S. d'una quadra («Vilamur») de Guissona; 1076: *Bello Vezino* citat junt amb Hostafrancs; 1084: *Bell Vicino* citat junt amb Gra; en un altre de 1084: «in